

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ
РЕГІОНУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Ахновська І.О., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства Донецького національного університету (Україна)

Тофан А.Л., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства Донецького національного університету (Україна)

Ахновська І.О., Тофан А.Л. Формування інноваційно орієнтованої моделі розвитку регіону в контексті забезпечення економічної безпеки.

Статтю присвячено дослідженню економічної безпеки та формуванню інноваційно орієнтованої моделі розвитку регіону. В роботі визначено алгоритм побудови концепції економічної безпеки регіону. Розглянуто структуру загроз регіональної економічної безпеки. Визначено загрози інтересам регіону. Доведено впливовість окремих чинників економічної безпеки на кожен з її рівнів з огляду на принципи сталого розвитку суспільства. Запропоновано алгоритм формування системи показників економічної безпеки. Розкрито деякі теоретико-методологічні аспекти діагностики загроз соціально-економічній безпеці регіону і подолання загроз в сучасних умовах. Запропоновано методологічні підходи до діагностики економічної безпеки регіону. Визначено напрями удосконалення забезпечення економічної безпеки регіону. Визначено критерії виділення інноваційно орієнтованих регіонів.

Ключові слова: інноваційно орієнтована модель, регіон, економічна безпека, загроза, система діагностики економічної безпеки.

Ахновская И. А., Тофан А. Л. Формирование инновационно ориентированной модели развития региона в контексте обеспечения экономической безопасности.

Статья посвящена исследованию экономической безопасности и формированию инновационно ориентированной модели развития региона. В работе определен алгоритм построения концепции экономической безопасности региона. Рассмотрена структура угроз региональной экономической безопасности. Определены угрозы интересам региона. Доказано влияние отдельных факторов экономической безопасности на каждый из ее уровней учитывая принципы устойчивого развития общества. Предложен алгоритм формирования системы показателей экономической безопасности. Раскрыты некоторые теоретико-методологические аспекты диагностики угроз социально-экономической безопасности региона и преодоления угроз в современных условиях. Предложены методологические подходы к диагностике экономической безопасности региона. Определены направления совершенствования обеспечения экономической безопасности региона. Определены критерии выделения инновационно ориентированных регионов.

Ключевые слова: инновационно ориентированная модель, регион, экономическая безопасность, угроза, система диагностики экономической безопасности.

Akhnovska I., Tofan A. The formation of an innovation-oriented model of the region development in the context of economic safety.

The article is devoted to the research of economic safety and the formation of an innovation-oriented model of the region development. An algorithm for constructing the concept of economic security of the region is defined in the work. The structure of threats to regional economic security has been studied. The threats to the region's interests are determined. Authors prove the influence of definite factors of economic safety on each of its levels, taking into account principles of sustainable development of society. Subsequent development got the system of indexes, which characterizes the condition of economic safety. Some theoretical and methodological aspects of diagnosing threats to social and economic security of the region and overcoming these threats in contemporary condition are considered. The proposals are made to improve the diagnostic of the economic security of the region. The directions are defined for improving the provision for the economic security of the region. Defined criteria for selection of innovation-oriented regions.

Keywords: innovation-oriented model, region, economic safety, threat, system of the diagnostic of economic safety.

Постановка проблеми. Базисом забезпечення економічної безпеки регіону є інноваційно орієнтована модель регіону. Донецька область є формою прикордонного гео економічного співробітництва з Ростовською областю Росії, тому цей регіон потрібно розглядати як територіальний інститут довгострокового партнерства, наділений новими компетенціями співробітництва і спроможний генерувати інновації та концентрувати різні ресурси для розв'язання важливих завдань структурної модернізації прикордонних регіонів. Динаміка його розвитку повинна характеризуватися поступовим розширенням екорегіону і просторовим стисненням урборегіону при зберіганні його економічних функцій та розвитку нового інноваційного спрямування. Розвиток транс кордонного співробітництва дозволить розширити інноваційну спрямованість сумісних бізнес-проектів, посилять мотивацію центральних та регіональних органів влади, бізнесу, громадських, освітніх і наукових організацій з вирішення конкретних проблем регіонального інноваційного розвитку. Для перетворення регіону в інноваційно-орієнтований у кожній сфері повинна бути розроблена система заходів інноваційного характеру щодо забезпечення економічної безпеки з точки зору організаційно-економічного, нормативно-правового і технологічного підходів. Базою науково-технічних та інноваційних розробок є Програма науково-технічного розвитку Донецької області на період до 2020 року (470 науково-технічних проектів на суму 1,4 млрд. дол. США), розробки наукових установ до малих інноваційних підприємств (177 інноваційних розробок на суму 297,5 млн. дол. США); розвиток наукових парків «Донецька політехніка» та на базі ДУ НТЦ «Реактивелектрон», Донецького центру трансферу технологій [1]. Таким чином, регіон має великий потенціал, який повинен забезпечити його економічну безпеку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економічної безпеки відображені у роботах Б. Адамова, Л. Абалкіна, С. Глаз'єва, Б. Губіна, В. Кузьменко, М. Корнілова, Є. Іванова, І. Мішиної, А. Гранберга, О. Романової, А. Урсул, В. Левашова та інших вчених.

Виділення невирішеної проблеми. Питання забезпечення економічної безпеки на регіональному рівні почали обговорюватися у науковій літературі нещодавно і багато проблем потребують методологічного й методичного осмислення. Наукова актуальність проблеми, її практична значущість, а також недостатня теоретична розробка обумовили формулювання мети дослідження.

Метою статті є розробка рекомендацій щодо формування інноваційно орієнтованої моделі регіону.

Результати дослідження. Термін «економічна безпека» з'явився набагато пізніше за терміни «небезпека» і «безпека». Походження його відноситься до 40-50 років ХХ століття, коли посилилася конкурентна боротьба в провідних індустріальних країнах і між військово-політичними блоками. У той час поняття «Економічна безпека» означало захист ноу-хау, інтелектуальної власності, науково-технічної інформації і інших секретів організацій в основному від промислового шпигунства. Паралельно з розвитком цивілізації відбувається зміна в уявленнях про зміст терміну «економічна безпека». Термін «Економічна безпека держави» (або екосестейт) був невідомий до 1993 р. У «Великому економічному словнику» під редакцією А. Борисова «економічна безпека» трактується як «створювані державою умови, що гарантують недопущення нанесення господарству країни непоправного збитку від внутрішніх і зовнішніх економічних погроз» [2]. Набагато пізніше з'являються визначення терміну «економічна безпека регіону».

У даному дослідженні під економічною безпекою регіону розумітимемо сукупність умов і чинників, що характеризують поточний стан економіки регіону, стабільність, стійкість і поступальність її розвитку.

Небезпеки і погрози економічній безпеці регіону залежно від джерела виникнення необхідно розділити об'єктивні і суб'єктивні. Об'єктивні виникають без участі і крім волі органів регіональної влади, незалежні від ухвалених рішень. Це стан фінансової кон'юнктури, наукові відкриття, форс-мажорні обставини. Їх необхідно розпізнавати і обов'язково враховувати в управлінських рішеннях. Суб'єктивні погрози породжені умисними або ненавмисними діями людей, різних органів і організацій, зокрема державних і міжнародних підприємств-конкурентів.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Найбільше розповсюдження в науці отримало виділення небезпек і погроз залежно від сфери їх виникнення. За цією ознакою розрізняють внутрішні і зовнішні погрози. Зовнішні небезпеки і погрози виникають за межами регіону. Внутрішні чинники обумовлені тими процесами, які виникають в ході виробництва і реалізації продукції і можуть впливати на результати економічної діяльності регіону.

Як внутрішніх, так і зовнішніх чинників ризику величезна кількість. В ході матеріальних, фінансових, інформаційних, кадрових і інших зв'язків відбувається обмін, споживання і переміщення сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, машин, устаткування, інвестицій, технологій, грошових коштів. Всі ці зв'язки і відносини виникають в конкретних політичних, соціально-економічних, природно-кліматичних і інших умовах, які склалися як в масштабах всієї країни, так і на рівні певного конкретного регіону.

Залежно від можливості запобігання виділяють чинники форс-мажорні і не форс-мажорні. Перші примушують вирішувати і діяти всупереч наміру (війни, катастрофи, надзвичайні лиха). Другій групі чинників можна запобігти своєчасними і правильними діями. За вірогідністю виникнення всі деструктивні чинники (поява зони ризику, небезпеки) можна розділити на явні, тобто ті, що реально існують, й латентні, тобто приховані, ретельно замасковані, такі, що важко виявляються. Вони можуть виникнути раптово. Тому необхідно вживання термінових заходів, додаткових зусиль і засобів. За природою виникнення можна виділити: політичні, економічні, техногенні, правові, кримінальні, екологічні, конкурентні, контрагентські й інші. Небезпеки і погрози можна класифікувати і за об'єктом посягання: людині, майну, техніці, інформації, технологіям, діловому реноме і так далі. Залежно від величини втрат або збитків, до яких може призвести дія деструктивних чинників, небезпеки і погрози можна підрозділити на значні і катастрофічні. В. П. Мак-Мак розділяє загрози за ознакою їх віддаленості за часом: близькі (до 1 року), далекі (понад 1 рік) [3]. Можна виділити загрози за ознакою їх віддаленості в просторі: на території регіону; прилеглій до регіону; на території країни; на зарубіжній території.

Концепція економічної безпеки регіону повинна включати наступні блоки (рис. 1).

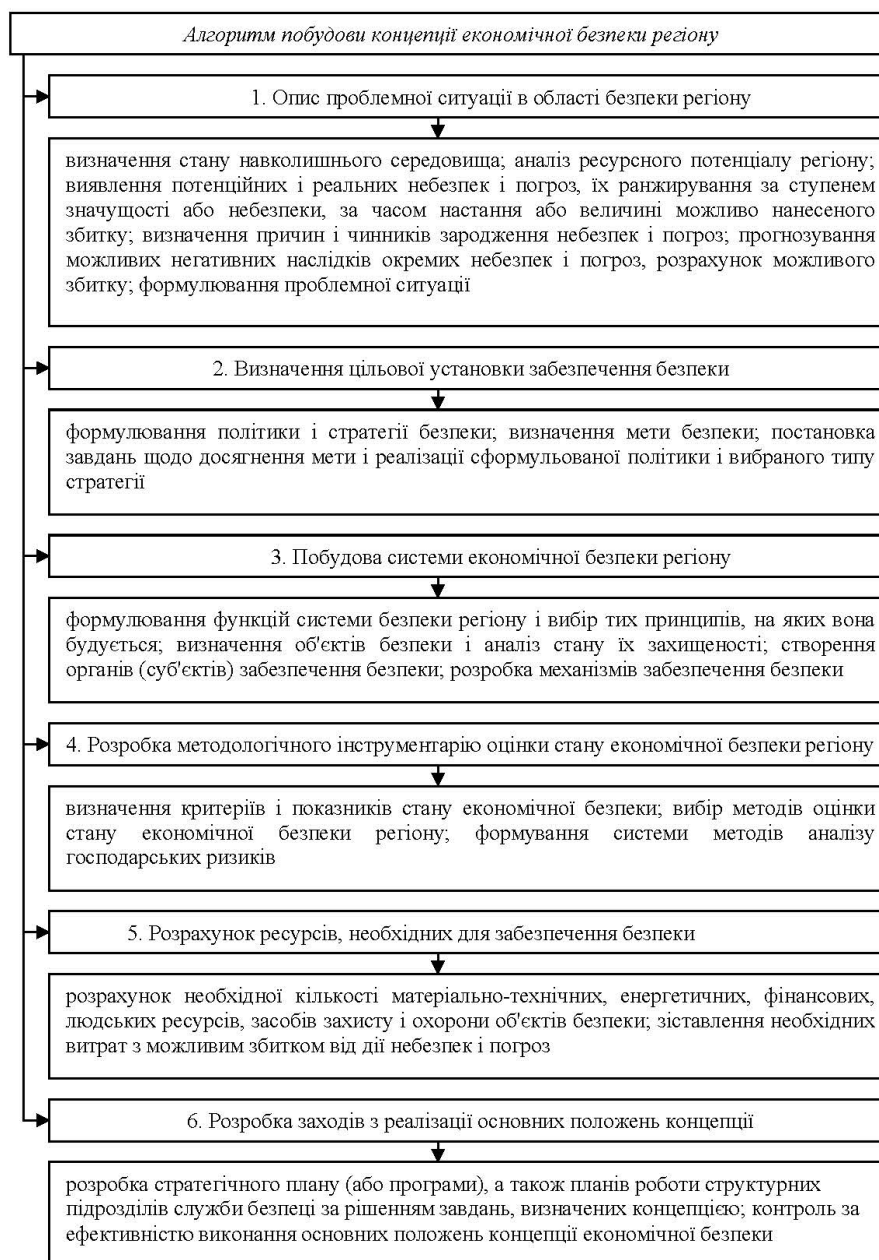

Рис. 1. Алгоритм побудови концепції економічної безпеки регіону

Система обліку і статистики, що діяла в минулому і знаходиться зараз у стані перетворення, була створена в командно-адміністративний період, вона забезпечувала повсюдний контроль за виконанням планових завдань і надавала необхідну інформацію для керівників різних рівнів управління. Це відповідає структурі управління, а також інтересам контролю за виконанням централізовано встановлених завдань з діагностики економічної безпеки регіону. Сьогодні алгоритм забезпечення економічної безпеки регіону повинен передбачати три етапи (рис. 2).

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

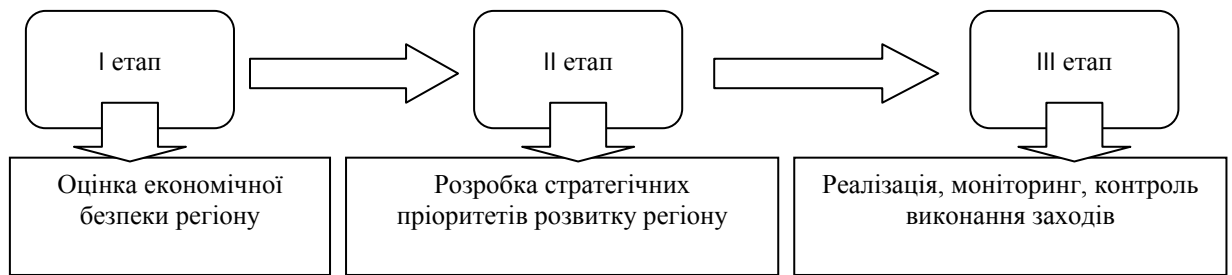

Рис. 2. Алгоритм забезпечення економічної безпеки регіону

Для отримання сучасної інформації щодо вірогідності появи погроз економічній безпеці регіону необхідно створення системи раннього попередження можливих погроз і появи кризи, що повинна базуватися на діагностиці рівня економічної безпеки.

Діагностика як форма організації інформаційних процесів припускає обробку величезних масивів статистичної інформації, насамперед економічної і соціальної. Така діагностика є спеціально організованим спостереженням, і на цій основі прогнозується розвиток основних соціально-економічних процесів з метою їх аналізу, ідентифікації і виявлення кола регульованих факторів для прийняття рішень на певному рівні управління. Завдання діагностики рівня економічної безпеки регіону полягають у комплексній і об'єктивній оцінці соціально-економічного становища певного територіального утворення. І на цій основі – попередження й запобігання небажаного розвитку процесів у цій сфері.

Принципова схема моніторингу результатів соціально-економічного розвитку повинна включати в себе статистичні спостереження на основі статистичних показників моніторингу; проведення соціологічних досліджень методом опитування (один раз в квартал за узгодженим планом досліджень).

Рис. 3. Загальна схема ефективної системи діагностики рівня економічної безпеки регіону

Система статистичних показників-індикаторів формується на основі уніфікованих форм статистичного спостереження, а також обласного Комітету статистики. Статистичні показники діагностики результатів включають в себе два типи індикаторів: показники загального стану економіки й суспільства; показники з оцінки реалізації цільових програм.

В табл. 1 наведено деякі показники оцінки факторів умов та рівнів розвитку регіонів, які свідчать, що Донецька область посідає одне з перших місць в Україні за рівнем розвитку.

За січень–жовтень 2013 року індекс промислової продукції Донецької області порівняно з аналогічним періодом 2012 року склав 92,6 %. Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва області за січень–жовтень 2013 року порівняно з січень–жовтнем 2012 року склав 103,9 %, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – 102 %, в господарствах населення – 105,7 %. Будівельними підприємствами області, які працювали за контрактами підяду, а також підприємствами, що виконували будівельні роботи господарським способом, за січень–жовтень 2013 року виконано будівельних робіт власними силами на 5,6 млрд.грн. Індекс будівельної продукції порівняно з січень–жовтнем 2012 року склав 69,9 %. Індекс вантажообороту за січень–жовтень 2013 року порівняно з аналогічним періодом 2012 року склав 90 %. За січень–вересень 2013 року експорт товарів з Донецької області склав 9447,9 млн. доларів США, або 85,8 % до січня–вересня 2012 року. Обласний обсяг продажу споживчих товарів у роздрібній торгівлі, включаючи їх реалізацію підприємствами-юридичними особами, а також розрахункові дані про продаж товарів фізичними особами-підприємцями і на ринках, за січень–жовтень 2013 року становив 71,4 млрд.грн., що більше січня–жовтня попереднього року в порівнянних цінах на 9,2 %. Продаж споживчих товарів у розрахунку на одну особу в середньому за місяць становив 1633 грн. Загальна кількість зареєстрованих державною службою зайнятості безробітних на кінець жовтня 2013 року становила в області 31,6 тис. осіб [5].

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

Таблиця 1

Показники оцінки факторів умов та рівнів розвитку регіонів України [4]

№	Показники	Україна	АР Крим	Вінницька	Волинська	Дніпропетровська	Донецька	Житомирська	Закарпатська	Запорізька	Івано-Франківська	Київська	Кіровоградська	Луганська	Львівська	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська	Харківська	Херсонська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська	М. Київ	М. Севастополь
1	Площа, тис.м ²	603,5	26,1	26,5	20,1	31,9	26,5	29,8	12,8	27,2	13,9	28,1	24,6	26,7	21,8	24,6	33,3	28,8	20,1	23,8	13,8	31,4	28,5	20,6	20,9	8,1	31,9	0,8	0,9
2	Щільність населення, осіб/м ²	76,8	75,5	63,1	51,6	106,5	171,3	43,8	97,1	67,4	99,5	61,8	42,3	88,2	117,4	48,9	71,9	52,9	57,3	50,3	79,6	89,0	38,9	65,5	62,9	11,7	35,6	3425,7	421,7
3	ПП, тис.дол./особу	0,64	0,37	0,09	0,38	0,86	0,3	0,13	0,28	0,41	0,28	0,62	0,05	0,13	0,3	0,11	0,37	0,24	0,2	0,15	0,05	0,46	0,14	0,1	0,13	0,06	0,08	0,39	0,39
4	ВРП, грн/особу	15496	10574	9159	9711	20868	20197	8485	8452	18022	10055	15033	9546	13628	10915	12227	13827	18500	9695	10249	7510	15645	8122	9100	10331	7369	10081	49795	12961
5	Кількість МП на 01 тис. осіб	64,7	81	46,8	32,4	115,9	132,8	44,6	34,4	67,3	37,2	71,4	30,8	61,2	111,2	43,2	100,5	49,8	35,5	37,9	32	113,5	33,8	44,2	40,9	24,7	37,6	270,2	17,3
6	Студенти ВНЗ рівнів акредитації/10 тис. осіб	607	360	353	357	569	473	382	233	621	443	238	317	505	647	378	626	494	501	517	569	1043	390	409	452	426	334	2290	519
7	Роздрібний товарооборот / особу	3832	3257	2336	3022	4684	3496	2532	2949	3686	2264	3820	2677	2215	3694	3197	4174	3052	2382	2233	2043	4391	2990	2484	2401	2960	2502	13187	4769
8	Виконано будівельних робіт, тис. грн/особу	1,1	1,3	0,6	0,7	1	1,3	0,3	0,4	0,7	0,6	1,2	0,4	0,8	1,1	0,8	1	1	0,5	0,5	0,5	0,9	0,4	0,6	0,6	0,8	0,6	6,0	0,9
6	Обсяг виконаних науково-технічних робіт, грн/особу	142,1	66,5	25	12	186,7	87,1	12,9	12,2	191,8	32,3	78,5	19,6	36,2	98,8	174,2	64,3	27,3	10,9	84,6	11,7	404,3	26,7	5,8	35,6	27,1	25,4	963,7	32

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

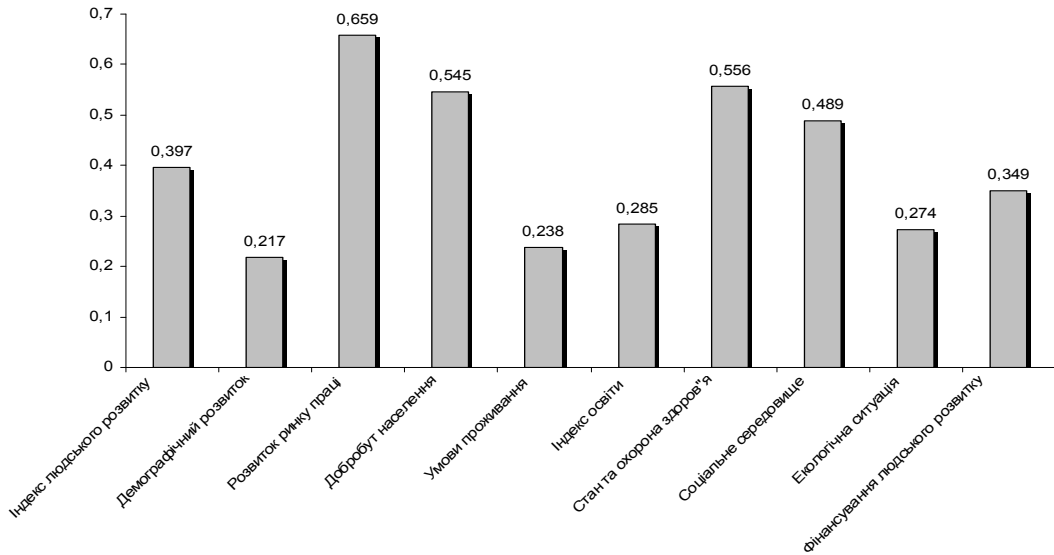

Рис. 4. Індеси розвитку Донецької області (розраховано за методикою Держкомстату)

Слід відзначити основні тенденції регіонального розвитку в Україні: територіальна економічна концентрація (у Києві виробляється 18% ВДВ країни); 75% працюючих мають базу вищу освіту; спостерігається постійний приріст економічно активного населення; 60-90 % інвестицій, будівництва, створених компаній припадає на великі міста. 31 місто концентрує 48 % промисловості країни; масо територіальну нерівномірність (у сільській місцевості надається 3 % ринкових послуг, здійснюється 2 % будівництва від загальнонаціональних обсягів). Розвиток сільських територій на 90-95% є монофункціональним. Спостерігається нерівність у доступі до освіти, медичних та житлово-комунальних послуг; міграція населення та капіталу до центрів розвитку.

Постійне посилення чинників, що загрожують економічній безпеці регіону ставить питання про створення системи моніторингу стану і динаміки розвитку регіону з метою завчасного попередження про загрожуючу небезпеку і вживання необхідних заходів захисту і протидії. Основні цілі моніторингу повинні бути наступними: оцінка стану і динаміки розвитку регіону; виявлення деструктивних тенденцій і процесів розвитку потенціалу регіону; визначення причин, джерел, характеру, інтенсивності дії погроз економічній безпеці; прогнозування наслідків дії погроз економічній безпеці; системно-аналітичне вивчення ситуації, що склалася, і тенденцій її розвитку, розробка цільових заходів щодо нейтралізації погроз. При здійсненні моніторингу повинен діяти принцип безперервності спостереження за станом об'єкту моніторингу з урахуванням фактичного стану і тенденцій розвитку його потенціалу, а також загального розвитку економіки, політичної обстановки і дії інших загальносистемних чинників. Для проведення моніторингу необхідне відповідне методичне, організаційне, інформаційне, технічне забезпечення.

У багатьох країнах інновації є об'єктом самостійного управління і найважливішим інструментом розвитку регіонів. Але сьогодні немає чіткого розуміння, за допомогою яких критеріїв виділяти регіони, орієнтовані на інновації [6]. Тому до інноваційно орієнтованих регіонів слід відносити такі (рис. 5).

Рис. 5. Критерії виділення інноваційно орієнтованих регіонів

Ефект інноваційно орієнтованої моделі розвитку регіону багато в чому залежить від оптимального просторового і цільового

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

розміщення ресурсів, рівня їх концентрації в окремих містах, а також від змісту самої інноваційної діяльності. Критерієм ефективності реалізації інноваційно орієнтованої моделі розвитку регіону є зростання макроекономічних показників при зниженні розриву в рівні інноваційності соціально-економічного розвитку його територіальних складових.

Висновки та пропозиції. Таким чином, реалізація парадигми інноваційного розвитку національної економіки в рамках окремого регіону неможлива без активного залучення до відносин інноваційного характеру ресурсного потенціалу його територіальних суб'єктів. Інноваційно орієнтована модель розвитку регіону формується на основі комплексної оцінки величини і структури інноваційного потенціалу території. Проте існуючі підходи до його оцінки ігнорують внутрішньорегіональну асиметрію і не дозволяють розробити ефективний інструментарій регулювання збалансованості відтворювальних пропорцій. У зв'язку з цим пропонується застосовувати ієрархічну систему показників, що оцінюють: результати інноваційно орієнтованої діяльності; ресурси, що забезпечують досягнення результатів; готовність системи до змін; стійкість розвитку економічної системи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Звіт про підсумки роботи Управління інноваційної політики за 2011 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://donoda.gov.ua/>
- Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов — М.: Книжный мир, 2003. — 895 с.
- Мак-Мак В.П. Служба безопасности предприятия. Организационно-управленческие и правовые аспекты деятельности / В. Мак-Мак – М.: Мир безопасности, 1999.
- Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.surdp.eu/Analytical-Report>
- Соціально-економічне становище Донецької області за січень–жовтень 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://donetsstat.gov.ua/region/ek.php?dn=1013>
- Сафарова Л.А. Проблемы определения и оценки инновационного потенциала региона / Л.А. Сафарова // РИСК, 2010. - № 3 – С.326.

ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Балабанов К. В., доктор політичних наук, професор, ректор, завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету (Україна)

Трофименко М. В., кандидат політичних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи (міжнародні зв'язки) Маріупольського державного університету (Україна)

Балабанов К. В., Трофименко М. В. Дипломатія як чинник розвитку зовнішньоекономічного співробітництва.

У статті зазначається, що дипломатія радикально трансформується у нас на очах. У відповідь на нові виклики змінюються її структури, методи, організаційні форми тощо. Класична модель дипломатії, що передбачає взаємодію винятково держав, стає лише одним з аспектів сучасної дипломатичної діяльності. У статті проаналізовані фактори, що призвели до відродження терміну «публічна дипломатія». Розглядається еволюція значень, в яких термін «публічна дипломатія» використовувався від початку ХХ століття до сьогодні. Проаналізовано вплив сучасних інформаційних технологій (Інтернет, соціальні мережі тощо), ЗМІ на розвиток дипломатії в цілому. Розглянуто особливості розвитку цифрової дипломатії як частини публічної дипломатії. Звертається увага на те, що публічна дипломатія є яскравим прикладом застосування «м'якої сили» у міжнародних відносинах та на її використання в контексті «розумної сили». Наведено варіанти перекладу англomовного терміну «public diplomacy» на українську мову та запропоновано найбільш коректні варіанти їх використання та вживання. Публічна дипломатія значно впливає на економічні зв'язки між державами, сприяє формуванню позитивного іміджу однієї країни у іншій, привабленню інвесторів, встановленню міцних контактів між бізнесовими колами, робить міждержавні економічні контакти більш прогнозованими, міцними тощо.

Ключові слова: економічна дипломатія, публічна дипломатія, громадська дипломатія, Інтернет, Твіпломасі, твіпломати, соціальні мережі, м'яка сила, розумна сила.

Балабанов К. В., Трофименко М. В. Дипломатія як фактор розвитку внешнеэкономического сотрудничества.

В статье отмечается, что дипломатия радикально трансформируется у нас на глазах. В ответ на новые вызовы меняются ее структуры, методы, организационные формы. Классическая модель дипломатии, предусматривающая взаимодействие исключительно государств, становится лишь одним из аспектов современной дипломатической деятельности. В статье проанализированы факторы, которые привели к возрождению термина «публичная дипломатия». Рассматривается эволюция значений, в которых термин «публичная дипломатия» использовался с начала ХХ века до сегодня. Проанализировано влияние современных информационных технологий (Интернет, социальные сети), СМИ на развитие дипломатии в целом. Рассмотрены особенности развития цифровой дипломатии как части публичной дипломатии. Обращается внимание на то, что публичная дипломатия является ярким примером применения «мягкой силы» в международных отношениях и на её применение в контексте «умной силы». Приведены варианты перевода англоязычного термина «public diplomacy» на украинский язык и предложены наиболее корректные варианты их применения и употребления. Публичная дипломатия значительно влияет на экономические связи между государствами, способствует формированию позитивного имиджа одной страны в другой, привлечению инвесторов, установлению прочных контактов между деловыми кругами, делает межгосударственные экономические контакты более прогнозируемыми и прочными.

Ключевые слова: публичная дипломатия, общественная дипломатия, Интернет, Твипломаси, Твипломаты, социальные сети, мягкая сила, умная сила.

Balabanov K., Trofymenko M. Diplomacy as a factor of development of foreign economic cooperation. The present article indicates that diplomacy is being transformed before our very eyes. Its structures, methods and forms of organization are changing in response to the new challenges. Classical diplomatic model implying exclusively state-to-state interaction becomes one of the numerous aspects of the modern diplomatic activity. The article provides analysis of the factors that have led to revival of the term of *public diplomacy*. It examines the evolution of the meanings of *public diplomacy* since the early 20th century up to the present time. The authors analyze the influence of the modern information technologies (the Internet, social networks) and the media on the development of diplomacy in general. The features of digital diplomacy development being a part of public diplomacy are presented as well. The research emphasizes the fact that public diplomacy is a vivid example of applying *soft power* in international relations, being also applied in the context of *smart power*. The researchers provide Ukrainian translation equivalents of the English term of *public diplomacy* and offer the most correct choices for their application and use. Public diplomacy greatly influences economic relations among states, promotes positive image of one state in another, attracts investment, establishes strong ties in business communities, makes interstate economic contacts more predictable and developed.

Keywords: public diplomacy, social diplomacy, Internet, Twiplomacy, twiplomats, social networks, soft power, smart power.

Із розвитком процесів глобалізації, технологізації дипломатія перестала бути заняттям обмеженого кола людей, вона трансформувалася та здобула багато різних напрямів – культурна дипломатія, спортивна, енергетична, торговельна, економічна, публічна, громадська тощо. В інформаційну, цифрову, еру кожна людина стає дипломатом. У сучасних умовах дипломатія активно використовує високі технології, з розвитком електронної революції у неї виникають все нові і нові можливості – наприклад, у Ірані через багато років